

ספרות ילדים כמפתח לשיח על מעבר ופרידה

מידע לצוותים החינוכיים

הצעה לקריאה דיאלוגית

ספרים לקידום שיח על פרידה, מעברים וגעגוע

סוף השנה בגן הוא זמן של סיכום, התבוננות קדימה והיערכות למעבר. עבור הילדים, המעבר למסגרת אחרת או לשנה חדשה עשוי לעורר מגוון מחשבות, שאלות ורגשות.

ספרות ילדים מזמנת מרחב עדין ונגיש לעיסוק במעבר ובפרידה. דרך הסיפור, הדמויות והאיורים, הילדים יכולים לשוחח, להקשיב, לשאול, לפרש ולחבר בין העלילה לבין חוויותיהם בגן.

מומלץ לבחור ספר אחד או שניים ולעבוד איתם בהדרגה, ולא להעמיס על הילדים ריבוי סיפורים. קריאה חוזרת באותו ספר מאפשרת לילדים להכיר את העלילה, להתבונן שוב באיורים, לזהות רגשות ומחשבות של דמויות, להעמיק את השיח ולחבר בין המסופר לבין חוויותיהם בגן.

מומלץ לקיים את הקריאה בקבוצה קטנה, באופן המאפשר קרבה, הקשבה ותיווך מותאם. בקבוצה קטנה קל יותר לילדים להתבונן באיורים, לשאול שאלות, להגיב לדמויות, להקשיב זה לזה ולהשתתף בקצב המתאים להם.

הקריאה בספר מומלצת כקריאה דיאלוגית: קריאה שבה המבוגר והילדים בונים יחד את משמעות הסיפור. במהלך הקריאה צוות הגן עוצר בנקודות משמעותיות, מזמין את הילדים להתבונן באיורים, להעלות השערות, לשתף במחשבות, לזהות רגשות של דמויות, לחבר בין הסיפור לבין חוויות מהגן ולהציע פרשנויות משלהם. כך הסיפור אינו רק טקסט שמקריאים לילדים, אלא מרחב משותף לחשיבה, הקשבה והבנה.

אפשר לשלב במהלך הקריאה **שאלות פתוחות**, כגון:

- מה אתם רואים באיור?
- מה לדעתכם קורה עכשיו?
- מה הדמות אולי חושבת או מרגישה?
- מה עזר לדמות ברגע שהיה לה קשה או חדש?
- האם היה בסיפור משהו שהזכיר לכם את הגן שלנו?
- מה בסיפור מזכיר לנו את סוף השנה בגן?
- מה הדמות לקחה איתה מהחוויה שעברה?

מידע לצוותים החינוכיים

- מה אנחנו נרצה לקחת איתנו מהשנה בגן?
 - מה יכול לעזור לנו כשנפרדים או כשמתחילים משהו חדש?
 - האם יש לכם רעיון איך נוכל לסכם את השנה שלנו בגן?
- חשוב שהשאלות לא יהיו מבחן הבנה, אלא הזמנה לשיחה. אין תשובה אחת נכונה. המטרה היא לאפשר לילדים לחשוב, להרגיש, להקשיב זה לזה, להציע רעיונות ולגלות שהקול שלהם משמעותי.
- חשוב שהשאלות לא יהיו מבחן הבנה, אלא הזמנה לשיחה. אין תשובה אחת נכונה. המטרה היא לאפשר לילדים לחשוב, להרגיש, להקשיב זה לזה, להציע רעיונות ולגלות שהקול שלהם משמעותי.
- בעקבות הקריאה והשיח
- בעקבות הקריאה הדיאלוגית והשיח שהתפתח סביבה, אפשר להזמין את הילדים לבטא את מחשבותיהם, רגשותיהם וזיכרונותיהם בדרכים מגוונות. חשוב לזכור שילדים מבטאים את עצמם לא רק במילים, ולאפשר להם להתבטא ב'מאה שפות' כגון: בציור, תנועה, משחק, בנייה, צילום, מוזיקה, המחזה, בחירה, מחווה ושיח עם חברים. כך, למשל, ילדים יכולים לצייר רגע מתוך הסיפור שהזכיר להם משהו מהגן, להמחזיז מפגש בין דמויות, לבנות מקום משמעותי מהסיפור, לבחור איור ולספר מה הוא מעורר בהם, או ליצור המשך אפשרי לעלילה.
- חשוב לתת לגיטימציה למגוון תגובות: יש ילדים שירצו לשתף בקול, יש ילדים שיעדיפו להקשיב בשקט, ויש ילדים שיבחרו לבטא את עצמם בדרך שאינה מילולית. גם ילד שבחר שלא לדבר בקול עדיין יכול להיות שותף משמעותי בתהליך.
- כך הספר הופך לנקודת מוצא לקריאה, שיחה, הקשבה, ביטוי ופעילות חווייתית, שבה הילדים שותפים פעילים לבניית משמעות סביב המסופר בספר – ומתוכה גם לחיבור אישי וקבוצתי לתהליך הפרידה והמעבר.

שם הספר: "בצד השני של העולם"

מאת: ליבי גליסון ופרייה בלקווד,

מאנגלית: דבורה בושרי איורים: ליבי גליסון ופרייה בלקווד

בְּצֵד הַשְּׁנַי שֶׁל הָעוֹלָם

ליבי גליסון - פרייה בלקווד

על הספר

בתקופה זו של השנה, שבה ילדי הגן מתמודדים עם פרידות, סיומים ומעברים, הספר „בצד השני של העולם“ מזמן עיסוק בחברות קרובה, בגעגוע ובשמירה על קשר גם מרחוק. ניתן לשוחח עם הילדים על רגשות של פרידה, על זיכרונות משותפים ועל הדרכים שבהן קשרים משמעותיים ממשיכים להתקיים גם כשאנשים אינם נמצאים זה לצד זה. הסיפור מאפשר לעסוק בפרידה הצפויה מהגן, בחברים ובחברות שילכו למסגרות שונות, ובמחשבה כיצד ניתן לשמור זיכרונות, קשרים ותחושת קרבה גם לאחר השינוי.

שיחה

שאלות לקריאה דיאלוגית

לפני הקריאה- הטרמה וניבוי

למה לדעתכם מתכוונים כשאומרים „הצד השני של העולם?“
עצירות מתודיות במהלך הקריאה מסייעות לילדים לעקוב אחר העלילה, להבין את רגשות הדמויות ולהעמיק במשמעות הסיפור באמצעות שיח, התבוננות באיורים והעלאת השערות.

עצירה לצורך ניבוי

המטרה: לעורר הקשבה אקטיבית ולסייע לילדים לחשוב על המשך העלילה מתוך האירועים שכבר התרחשו בסיפור. עצירות מסוג זה כדאי לקיים לפני רגע משמעותי או לפני מפנה בעלילה, כדי לעודד את הילדים להעלות השערות ולבסס אותן על הטקסט והאיורים.

הצעה לקריאה דיאלוגית

- **בספר זה עצירה מתאימה לניבוי יכולה להיות כאשר לואי קורא לאמי בקריאה המיוחדת שלהם לאחר שעברה לצד השני של העולם:**
- מה לדעתכם יקרה עכשיו כשלווי קורא לאמי בקריאה המיוחדת שלהם?
- **עצירה לצורך ניטור הבנה**
- **המטרה:** השלמת פערים והבנת העולם המנטלי של הדמות. עצירות מסוג זה מסייעות לילדים להבין רגשות, מחשבות ומניעים של הדמויות באמצעות הטקסט והאיורים.
- **דוגמה לעצירה:** לאחר שסבתא אומרת ללואי: „אתה יכול רק לנסות“, ולואי קורא „קוואיי אמי“!
- למה לדעתכם לואי קרא דווקא במילה הזאת?
- מה המילה הזאת מסמלת בשביל לואי ואמי?
- למה לדעתכם הוא קרא כל כך חזק?
- כדאי לחזור עם הילדים אל האיורים שבהם המילים „קוואיי לואיי“ ו „קוואיי אמי“ מופיעות כשהחברים קרובים זה לזה, ולהשוות לאיור שבו לואי קורא לאמי לאחר שעברה לצד השני של העולם. אפשר לשאול: למה כאן האותיות קטנות וכאן הן גדולות מאוד? מה גודל האותיות מספר לנו על המרחק ועל הגעגוע של לואי?

הצעה לקריאה דיאלוגית

- **דוגמה נוספת לעצירה:** לאחר שלואי מתבונן בעננים ורואה בהם „סוסי ים משונים ודרקוני פרא פראים“
- למה לדעתכם לואי מתבונן עכשיו דווקא בעננים?
- מה העננים אולי עוזרים לו להרגיש או לדמיין?
- אפשר להתבונן יחד באיור ולשים לב כיצד העננים ממשיכים מן הבית של לואי עד המקום שבו נמצאת אמי.

עצירה לצורך שיחזור

המטרה: לתמוך בזכירה ובהבנת רצף האירועים בסיפור. עצירות מסוג זה מסייעות לילדים להיזכר במה שכבר התרחש בעלילה ולחבר בין האירועים, הרגשות והתגובות של הדמויות.

בספר זה עצירה מתאימה לשיחזור יכולה להיות מיד לאחר שאמא של לואי מנידה ראשה לשלילה:

- למה לדעתכם אמא אומרת „לא?“
- מה קרה קודם בסיפור שגורם לה לחשוב כך?
- אפשר לחזור יחד לאיור שבו לואי מתבונן במשאית המתרחקת ולקרוא שוב את המשפט:
„אבל יום אחד עברה משפחתה של אמי למקום רחוק רחוק... לצד השני של העולם.“
- אפשר לחזור יחד לאיור שבו לואי מתבונן במשאית המתרחקת ולקרוא שוב את המשפט:
„אבל יום אחד עברה משפחתה של אמי למקום רחוק רחוק... לצד השני של העולם.“

הצעה לקריאה דיאלוגית

בעקבות הסיפור

הקריאה המיוחדת שלנו

בסיפור, אמי ולואי משתמשים בקריאה מיוחדת שרק הם מכירים. אפשר להזמין את הילדים לחשוב יחד: אילו מילים, תנועות, צלילים או סימנים מיוחדים יכולים לחבר בין חברים? אפשר ליצור יחד „קריאות מיוחדות“ של ילדי הגן ולשמור אותן כמזכרת משותפת.

מפה של קשרים וגעגועים

אפשר להתבונן יחד במפה, בגלובוס או בתצלומי אוויר ולשוחח על מרחק: מה זה אומר „רחוק“? האם אפשר להיות רחוקים ועדיין להרגיש מחוברים? אפשר להזמין את הילדים לסמן מקומות משמעותיים עבורם או מקומות שאליהם עברו אנשים שהם מכירים.

שולחים מסר לצד השני של העולם

אפשר להזמין את הילדים לחשוב: אם הייתם יכולים לשלוח מסר לחבר או לחברה רחוקים – מה הייתם אומרים? הילדים יכולים ליצור ציור, הקלטה, גלויה, מכתב מצויר או מסר קולי שיבטא געגוע, מחשבה או זיכרון.

זוכרים יחד

בסיפור, למרות המרחק, הזיכרונות נשארים. אפשר להזמין את הילדים להיזכר ברגעים מיוחדים שחוו יחד בגן וליצור לוח זיכרונות משותף, ספרון, קפסולת זמן, קיר תמונות או אוסף של „רגעים שנרצה לזכור.“

הצעה לקריאה דיאלוגית

מחפשים צורות בעננים

לואי מתבונן בעננים ורואה בהם יצורים וצורות. אפשר לצאת עם הילדים להתבוננות בשמיים, לזהות צורות בעננים, לדמיין יחד ולשוחח: האם כולם רואים את אותו הדבר? כיצד הדמיון עוזר לנו לחשוב, להיזכר ולהרגיש?

בונים מחדש את מה שאוהבים לעשות יחד

אמי ולואי אהבו לבנות, לחפור ולהתבונן בעננים יחד. אפשר להזמין את הילדים לחשוב: אילו דברים אנחנו אוהבים לעשות יחד בגן? בהמשך ניתן ליצור פעילות משותפת סביב בנייה, משחק, יצירה או מרחב משותף שיישאר כמזכרת מהתקופה המשותפת. אפשר גם לתעד את הפעילות בצילום, בהקלטה, בציור או ביצירה משותפת, כדי לשמר את הזיכרונות ולחזור אליהם בהמשך.

ספרים שיכולים לקדם שיח על מעברים, פרידה וגעגוע

[חולד והגוזל](#), מאת: מרגורי ניומן, איורים: פטריק בנסון

[המזוודה](#), מאת: כריס ניילור בלסטרוס, איורים: כריס ניילור בלסטרוס

[הצב של ארון](#), מאת: מירה מאיר, איורים: אורה אייל

[הפרס הגדול](#), מאת: נטעלי גבירץ, איורים: יניב שמעוני

אבא של עמליה נוסע לאוסטרליה, מאת: אשכול נבו, איורים: דיויד הול, הוצאת: כנרת זמורה דביר

ספסל החברות, מאת: וונדי מאור, איורים: דניאל אגנס, תרגום: יהודה אטלס, הוצאת: המגדלור ספרים

* **הלילה הראשון של עכברה בבית הספר** אור הירח

מאת: סימון פאטוק איורים: עלי פאי תרגום: הדר וחגי ברקת
הוצאת: קוראים

